

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

Letnik III.

V Ljubljani 15. januarja 1902.

Št. 2.

Nekaj misli k ženski vzgoji.

Ženski vzgoji imajo ljudje najrazličnejše pojme. Navadno razločujejo trojno vrsto žen: praktično, ljubeznivo in duhovito ženo. Praktična jim je ona, ki zna dobro gospodinjiti, ukusno kuhati, marljivo šivati; ljubezniva je ona, ki najbolj dopada v družini; duhovita pa jim je ona, ki zna najbolj učeno govoriti o najrazličnejših stvareh. Vzgoja mora imeti svoj gotovi namen, imeti mora svoj določeni smoter in vzor, h kateremu hoče dovesti svoje gojenke, in ena prvih dolžnosti vsake učiteljice je, da vé dobro, za kateri smoter hoče vzgojiti svoje učenke.

Kakor je zunanja izobrazba nestalnega sveta omahljiva in izpremenljiva v svojih načelih, tako se izpreminjajo tudi nazori o ženski vzgoji v glavah raznih modrijanov in pedagogov. Pač nikjer niso ženske še s toliko odločnostjo vstopile v javno življenje in se izkazale v vseh položajih javnega življenja, kakor na Francoskem. Tam vodijo svojim možem zapiske, često jim urejujejo komplicirane trgovske knjige, delujejo kot pisateljice in služijo skoro po vseh uradih. In vendar so ravno na Francoskem nastopili najhujši nasprotniki „izobraženih ženskih“. Že Molière je v svojih igrh smešil ženske. Postavil jih je v komedijo, da se je norčeval iz njih. „Les précieuses ridicules“ (smešne družestnice) je imenoval one, o katerih je napisal svojo satiro „les femmes savantes“ (učene žene), in je postavil žensko izobrazbo na gledališki oder kot nekaj smešnega in nenaravnega. Ta predmet

se je pozneje jako priljubil raznim nizkim duhovom. Xavier de Maistre je trdil, da žena nima nobenega drugega namena na svetu, kakor da služi svojemu možu in vzgoja otroke; če hoče posnemati moškega duha, postaja le opica-posnemalka. Vsaka, ki se bavi z vedami, mu je smešna in nesrečna. On pravi, da se vsaka koketa lažje omoži, kakor pa izobrazena žena.

Proti takim nazorom je nastopil odločno eden najbolj plemenitih in duhovitih mož, kar jih je rodila Francoska. Škof Dupanloup, slavno znan po svojih spisih o ženski vzgoji, je izdal spis o „učenih in izobraženih ženah“, kateri jih lahko potolaži vkljub vsem krivicam.

Dupanloup pravi takoj v začetku: „Jaz zahtevam, da se ženam pusti ona visoka čast, katero jim daje že sv. pismo, ko pripoveduje, kako visoko izobražene so bile judovske žene in hčere. Mati Samuelova je zložila krasno pesem v čast božjo in Mirijam, sestra Mojzesova, je poučevala v glasbi in v svetem petju. A posebno novi zakon visoko povzdiguje ženo, ko se opira na neizmerno čast, do katere je Bog sam povzdignil žensko, preblazeno devico Marijo, katero je izvolil za mater svojemu Sinu. Zato zahtevam, da naj nihče po nespametnih predsodkih, po slabih dovtipih in priimkih ne žali ženske časti in jo ne potegne v nizkost in surovost neolikanega življenja.“

„Naj me nihče napačno ne razume“, pravi učeni škof. „Jaz nečem, da naj bodo žene pred vsem učene; a vse naj bodo v blagor svojega moža in svojih otrok — izobražene, duhovite, skrbno preiskujoče in dobro poučene o vsem, kar jim je koristno kot materam, gospodinjam in tudi kot svetnim gospem; jaz hočem, da se naj ne sramujejo nobenega ročnega dela, a hkrati naj delujejo na to, da si izobrazijo duha in okrasé dušo.“

Zakaj se tolikokrat dekleta namenoma površno vzdajajo, da niso za nobeno pametno rabo? Ker je toliko predsodkov o namenu njihove vzgoje. Podučujejo jih le zato, da bi bile „interessantnejše“. Govoriti morajo s pisanimi frazami o ničvrednih zabavah, in to prazno jedro morajo zavijati v kričečo pisano odejo pikantnega znanja.

Jasno je, da je pri takih nazorih izključena vsaka temeljita izobrazba. Deklice hitro izprevidijo, da se osmešé, če začno govoriti res o čem temeljitem. Zato se bojé posegati globlje v spoznanje znanstvenih predmetov, ampak se zadovoljujejo le s splošnimi, lepo donečimi frazami, katerih pomena in vrednosti ne poznajo. Da, mnogokrat jih še nalašč odvrtaajo od resnih študij, da se ne morejo vglobiti v nje, tudi če bi hotele. Saj matere po navadi mislijo le na to, da bi svoje hčere omožile. In zato ravno v onih letih, ko se vzbuja mladi duh in išče hrane in zdrave delavnosti, ne dobi drugega, kakor prazno lepoticje, bale, plese, prazne zabave, koketnost...

Ali se ne porabi po „boljših“ rodbinah neprimerno mnogo časa za razno umetničenje? Učé se igrati na klavir. Dobro, a kako in čemu? Po navadi se porabi mnogo ur na dan za mehanične prstne vaje. Teorije, glasbe, harmonije, raznih slogov, estetično umevanje velikih del jim ostane tuje in neznano. Prsti nekaj znajo, a duša nima užitka, in tako imamo mesto umetnosti le glasbeni ropot.

In tako je tudi z risanjem. Najpridnejše učenke risarskih šol po navadi ne znajo razsoditi dobre slike. O slavnih umetnikih vedó komaj imena, a ne poznajo njih duha.

„Glejte“, pravi Dupanloup, „v moderni vzgoji se vedno dekleta mučijo z učenjem. A pri tem jim pravijo doma po navadi, da, ko bodo stara osemnajst let, vse to preneha. Tako deklica ne spozna pravega namena izobrazbe, ampak se ji zdi le nekako sitno in nadležno breme. Saj se po navadi uči le tudi bolj nepotrebnih stvari. Celo pri ročnih delih se mnogokrat največ časa potрати za okraske in umetne igračice, ki niso toliko potrebne za resno življenje. Taka francoska devojka pride do zaželenega osemnajstega leta. In zdaj v svoji rožnati plesni toaleti pozabi vse, kar se je prej naučila in gleda le na „partijo“. In kadar se omoži in pride resno življenje s trpljenjem in skrbjo, pride bolezen ali dolg čas — kaj ji tedaj napolnjuje dušo, ako ni užila temeljitejše in resnejše izobrazbe? Tedaj se zateka k slabemu berilu, k polzkim romanom in plitvim pesnim, sebi in svoji rodbini v kvar, ali pa v brezdelju krati čas in ne vé kaj početi s svetom, kakor svet ne vé, kam ž njo.“

Zato je temeljita duševna izobrazba neobhodno potrebna. Pred vsem razumna in trezna verska vzgoja, ki daje duhu moč in načela za presojo življenja in njegovih tisočerihi potreb. Duh, ki pozna védo ne le od zunaj po njenem blesku, ampak ki je tudi toliko prodrli v njo, da ima svoje sodbe, more najti v njej utehe in prave zabave. In kdor se je naučil v umetnosti iskati idej prave lepote, jo bo ljubil z višjo in pravo ljubeznijo, se bo v njo vglobil in našel v njej višji in plemenitejši užitek.

Zato pa mi ne ločimo praktičnih, ljubeznivih in duhovitih ženâ, ampak si stavimo za smoter ženske vzgoje, da združi vse te tri lastnosti v lepoti in dovršenosti popolnega ženskega značaja. Najbolj ljubezniva vam je ona žena, ki zna svojo duhovitost in pravo izobraženost postaviti v službo svojih praktičnih potreb kot soproga in mati. Najlepši ženski značaj je oni, ki védo in umetnost uporablja za to, da ž njo izpopolnjuje in krasi domače življenje, da je res enakovrstna družica svojemu soprogu in modra učiteljica svojim otrokom.

V tem vidimo mi praktični idealni smoter ženske vzgoje, in zato želimo da se ženski pouk izpopolni in postavi na višje stališče.

„Za najnavadnejša domača dela“, pravi Dupanloup, „da tudi za kuhanje in pranje, je izobrazba le koristna.“ V tem pa je velika umetnost vzgoje in pouka, da ustreže praktični potrebi.

Torej le mnogo pouka, le mnogo izobrazbe ženski mladini, a ne prazne lepotične, ampak zdrave in načelno jasne izobrazbe!

Kakšno bodi delovanje udov „Slom. zveze“?

Govorila na shodu „Slomškove zveze“ gospodična *Antonija Štupca*.

Vse, kar se med vami stori, naj se stori v ljubezni!

Korinč. I. 16. pogl. 14. vrsta.

Ko je naš čislani gospod predsednik določil zborovanje „Slomškove zveze“ za božični čas, naprosil je tudi mojo malenkost, naj sodelujem z referatom. Sprejela sem njegovo povabilo z nemalo skrbjo, a tudi z velikim veseljem.

Z nemalo skrbjo! kajti le prerada bi ustregla v polni meri njemu, našemu čislanemu predsedniku; — vam spoštovani mi soudje — najbolj pa dobri stvari, ki jo vsi zastopamo — „Slomškovi zvezi“! — In z ozirom na tele želje — in primeroma na moje le slabe moči, ki bi si jih pač želela v tale smoter postoteriti — navdajala me je skrb — opravičena skrb.

A tudi veselje in radost! Saj smo se danes zbrali prvikrat Slomškarji, Slomškarice jednega srcá, istih željá, istih teženj! In prvikrat po ustanovitvi našega društva si zopet gledamo iz oči v oči, se hočemo skupno posvetovati k zajednemu delu, se skupno navdušiti za naše najdragocenejše svetinje, — se navzeti poguma in vstrajnosti, da ne omagamo sredi pota.

Dano mi je bilo na prosto voljo, da si izvolim snov svojemu poročilu. Nisem se še odločila, ko mi pride slučajno v roke izrek velikega apostola Pavla v pismu do Korinčanov: „Omnia vestra in charitate fiant“ — „Vse, kar se med vami stori, naj se stori v ljubezni!“ — Kakor nalašč za naš čas, za nas, vzgojitelje, za našo „Slomškovo zvezo“. Najlepši odgovor vprašanju, kakšno bodi delovanje udov „Slomškove zveze“.

Ne kakor bi oni bili potrebni opomina, naj vse, karkoli storé, zvežejo z ljubeznijo, — takov opomin bi se lahko poslal drugam, od koder se lastni tovariši postavljajo na „pranger“ — v javni posmeh! — Ne, iz tega vzroka si nisem izbrala omenjenega reka kot vodilo današnje razprave, ampak le, — ker je med umstvena razmotrivanja, ki se vršé po današnjem programu prav prikladno, da velja tudi nekaj besedi našim srcem, — ki so — dasi ne prvi, ali vsekakor prevažni činitelj v smeréh našega delovanja.

Naš nepozabni Slomšek piše: „Učitelj bodi solnce, ki greje in oživlja, ne pa blede mesec, mrzel in zaspan! — In prvi pogoj, da bo učitelj res učenik in vzgojevalec, učiteljica vzgojevalnica v pravem pomenu besede je, — da je solnce!

Ono greje, ker ima samo gorkoto v sebi, oživlja, ker je prav po gorkoti svoji pogoj življenja in vsake rasti!

Kako lepa podoba pravega vzgojitelja! On s svojo ljubeznijo ogreva srca mladine, s svojim ognjem oživlja njihovega duhá, in izročeno mu mladino pripodablja samemu sebi; daje njenemu duhu pravi razvoj, zdravo rast. Kako lepa, kako vzvišena naloga! Kako polna svetih dolžnosti, velike odgovornosti!

Učitelj pripravlja v mladem srcu smer mišljenja in življenja! On naj vodi mladino na pot poštenosti, pravičnosti, naj položi prvi temelj vsem čednostim!

Učitelj jo naj vodi navzgor — v prvi toli imenitni otroški dobi! On ji bodi prva stanovitna in zanesljiva luč, nepremakljiva zvezda vodnica! Ali je pač zmožen te svoje velike naloge?

Da, v polni meri, ako gori v njegovem srcu, v njegovi duši ono solnce, ki vse ogreva in oživlja — ljubezen — ljubezen do učiteljskega poklica, sveta ljubezen do resnice, do Kristusa, navdušena ljubezen do naroda našega!

Da, tale trojna ljubezen bodi njegova luč, njegova življenska moč. Da, vsako njegovo delo, smer njegovih teženj naj vodita ljubezen. — Omnia vestra in charitate fiant.

I.

Ljubezen do poklica! Koliko se o njej govori in piše! Čednost je! In kakor za vsako čednost, treba se je tudi za to boriti in potruditi, ne malo potruditi. Ona ni le pojav našega srca, ampak tudi našega razuma, naše volje. Ljubezen do poklica, ki je le posledica naših čuvstev, ne stoji na trdih tleh. Omaje jo vsak vihar nadlog in bridkosti, katere le prepogosto obiščejo nas učitelje in učiteljice.

Koliko zopernosti in nevolje nas čaka premnogokrat v šolskem delovanju: malopridni učenci, nehvaležni, protivni stariši ali nezdrave šolske razmere itd. Kdo bi jih našteval? In z vsem tem je treba potrpeti, in še koliko potrpeti!

Lastni temperament! Lastni nedostatki! Koliko nam dadó opraviti, da jih spravimo v soglasje, jih paraliziramo v prid naše svete naloge!

In ko smo pošteno izrabljali vse svoje moči, se trudili po glasu svoje vesti, se nam nazadnje zdi, da je vse zaman; — da delo in trud in potrpežljivost in marljivost niso mnogokrat v nikakem razmerju z doseženimi vspehi. Ali se nas ne poloti nehoté nevolja in žalost, da dvomimo nad samim seboj in nehamo ljubiti poklic svoj, ki nas je morda še pred kratkim navduševal, nam razgreval srcé, razveseljeval duhá?

V takem slučaju ne poslušajmo trenutnega čuvstva! Tukaj ima odločiti naš razum in naša volja!

Lanskega leta sem bila tako srečna, da sem se poklonila svetemu Očetu v deputaciji katoliških avstrijskih učiteljev. In v istih nepozabnih trenutkih nam je rekel naš razsvitljeni, prevzvišeni Leon med drugim:

„Vaše poslanstvo, ljubljene sinovi in hčere, je sveto poslanstvo! Izvršiti imate veliko, sveto nalogo, Vi učitelji, učiteljice ste misijonarji v pravem pomenu besede.“

Toraj velika, sveta naloga je, katero nam nalaga naš poklic! Ali se je kaj velikega, imenitnega že doseglo brez požrtvovalnosti, brez napora vseh telesnih in duševnih sil? Misijonarje nas je imenoval sv. Oče. Ako naše delo, naše zasluge primerja onim, katoliških misijonarjev — ne bojmo se, ne obupajmo, če nas tudi zalezuje malosrčnost, zadene trpljenje, nas preganjajo zopernosti, — kakor ne obupajo oni možje, ki so vse udobnosti in sladkosti življenja velikodušno položili na žrtvenik in je darovali svojemu poklicu, ljubezni do svete stvari.

Toliko kot oni mi ne žrtvujemo. Ali če bomo, kakor oni, napeli vse svoje telesne in duševne moči, da se kar najbolje izobrazimo, izpopolnimo za svoj poklic in da postanemo — v kolikor ima določevati naša pridnost in trdna volja — dobri učitelji, učiteljice, vestni vzgojitelji, — bode nam tudi poklic drag in mil, in ljubezen do njega bode rastla z vsakim letom, plamtela in nas oživljala in osrečevala — mladini in nam v blagor in srečo.

II.

Ljubezen do učiteljskega poklica ima še en neusahljiv vir! In ta je: ljubezen do resnice! Ali recimo bolje! Imenujmo Njega, ki je samega sebe imenoval: Pot, resnica in življenje! Ta neusahljivi vir nam je ljubezen do Kristusa Gospoda našega in sicer v tolikej meri, da smelo rečemo: Čim bolj ljubimo našega Gospoda, tem bolj bomo tudi ljubili svoj poklic.

Ljubiti Gospoda, ljubiti resnico, to nam je že takorekoč prirojeno, je stremljenje našega srca, teženje naše duše.

Kje najde naš razum pravega zadovoljstva in pokoja? V resnici, v Kristusu! Kje naše srce tolažbe in poguma? V resnici, v Kristusu!

Življenje naše je le vredno življenja, ker imamo resnico, ker imamo Izveščarja! Poklic naš je vreden dvojne ljubezni, dvojne požrtvovalnosti, če imamo resnico, če poznamo Kristusa! Da, Kristus naše življenje, Kristus naša ljubezen, Kristus naš program!

Zakaj ga naj ljubimo?

Brezverci, ki gledajo v njem le človeško bitje, imenujejo ga najvišjega modrijana, najblažjega človeka, ki ga je kedaj rodila zemlja naša. Imenujejo ga najpopolnejšega med ljudmi. On jim velja kot nedosegljiv v svojih prilikah, v svojem poučevanju.

In mi učitelji, učiteljice! Ako ga že kot katoliki ljubimo in molimo kot svojega Odrešenika in Boga, gledamo kot učitelji v njem svoje solnce, najvišji vzor učenika. Glejmo ga, spoznajmo ga, proučujmo ga, posnemajmo ga, — in ljubili ga bomo z neovržljivo silo, z vso svojo dušo, z vsem svojim srcem! — Le kdor Gospoda in njegove resnice ne pozna, more ostati malomaren zanj. Le, kdor se ga nalašč ogiblje, temu srce omrzne ter postane neobčutno in brezbržno.

Ne bodemo se sramovali, ako nas zaradi zvstobe do Kristusa in sv. vere imenujejo nazadnjake in mračnjake. S ponosom in veseljem hodimo po „mračnjaški“ in „nazadnjaški“ poti, po kateri so hodili prvi matematik Perrol, učeni prirodoslovec Faraday, slavnoznani Luis Pasteur, ali svetovnoznani Newton, ali pa neprekosljivi zgodovinar Weiss, in imenujmo še živečega Röntgena, ki je po svoji epohalni iznajdbi zaslužil do skrajne meje kulturnih narodov!

Ti vsi imenovani možje so bili kljub svoji učenosti, ali bolje — prav zaradi temeljite učenosti svoji zvesti sinovi katoliške cerkve, pristaši Kristusovi. — Zvezali so namreč z globoko učenostjo tudi čisti in pošteni značaj, kar se pa — skoro brez izjeme — ne nahaja pri brezvernih učenjakih!

Če ljubimo resnico, se bomo učitelji, učiteljice tudi srečne šteli kot člani tistega stanu, ki je za duhovskim v prvi vrsti poklican služiti resnici, širiti krščanske ideje med ljudstvom, in sicer tembolj, čim bolj, čim strastneje se zaganjajo v

nauke sv. vere in nje razširjevalce nasprotne sile! Le te nam škodovati ne morejo, nas morejo le ojačiti, ker po njih utrdimo in očistimo svoja načela, združimo vse svoje moči, da hodimo po potu resnice naprej, ne oziraje se, ali ugaja naše postopanje nekaternikom ali ne! Nam zadostuje, da je v prid resnici, v blagor mladini naši in milemu narodu.

III.

Tudi našemu narodu! Ta zavest nas tudi bodri, da vstrajamo. Saj mi učitelji, učiteljice, tudi ljubimo svoj narod, ki o njem pač veljajo v polni meri besede pesnikove:

A, ker nikdo ne šteje te,
ker ves te svet tepta z nogami,
jaz ljubim tem srčneje te.
jaz ljubim tem zvesteje te,
a ljubim te — s solzami!⁴

Sveta naša dolžnost je, da ljubimo svoje ljudstvo, če hočemo biti učitelji, vzgojitelji v polni meri. Kajti ljubezen nas bo učila, izbrati prava sredstva za njegov napredek, nas bo nagibala, da odpuščamo njegove slabosti in potrpiamo ž njim. Le ljubezen je potrpežljiva in dobrotljiva, in ne zavida, ne ravna napačno, se ne napihuje, ni častilakomna, ne išče svojega, se ne dá razorožiti, ne misli hudega, se ne veseli krivice ampak resnice, vse pretrpi, vse veruje, vse upa, vse prenese! Iz ljubezni do ljudstva bomo radi žrtvovali tudi nekaj svojega prostega časa v njegov pouk in njegovo razveseljevanje. S tem si bomo pridobili zaupanje in spoštovanje, in rasel bo naš ugled, olajšalo se nam bo vzgojno delovanje; kajti če stariši cenijo in spoštujejo učitelja, storili bodo to tudi otroci. Spoštovanje do učitelja pa je prvi, neobhodno potreben pogoj vsakega vzgojnega vspeha. — In to spoštovanje, to vdanost dosežemo, ako nismo svojemu ljudstvu le jasen zgled pravega krščanskega značaja, ampak ako smo mu iz srca vdani, če čutimo ž njim, trpimo ž njim, z eno besedo: Ako ljubimo svoj narod.

IV.

Trojna je torej ljubezen, ki naj ogreva in navdušuje srce učiteljsko in vodi njegovo delovanje: Ljubezen do poklica, ljubezen do resnice in ljubezen do naroda našega.

In iz te trojne proniknila bo nehoté še ena, ki bo združila vso v jeden sam mogočen plamen — in to je: Ljubezen, navdušenost za našo organizacijo, za našo „Sloškovo zvezo“.

Znano vam je, velečislano občinstvo, zakaj se je ustanovila naša „Sloškova zveza“, zakaj se je morala ustanoviti. Nujna posledica je bila skrajno nezdravih razmer! — Ako se neki učiteljski list tako daleč izpozabi in piše, da je prva naloga učiteljstva boj proti duhovščini in zastopa načela, ki bijejo naravnost v obraz vsakemu zgodovinskemu razvoju našega šolstva, ki zistematično trgajo vsako vez med učiteljstvom in onim vzvišenim stanom, ki razširja kraljestvo božje na zemlji, je s tem napovedal boj proti Kristusu in resnici, boj proti narodu samemu, ki je z otroško ljubeznijo vdan katoliški cerkvi, a tudi boj proti

onemu učiteljstvu, ki se še hoče ravnati po vedno resničnih besedah Slomškovih: „Sveta vera vam bodi luč, materni jezik pa bodi vam ključ do zveličavne narodne omike.“

Saj ravnati se po teh besedah nam je le mogoče, ako smo dobri katoličani združeni z vezjo spoštovanja in ljubezni z našo duhovščino. Da, združeni hočemo delovati z istim stanom, ki je prvi širil pouk in vzgojo med ljudstvom, ki je pravi začetnik učiteljskega stanu. Zgodovina nam namreč pravi, da je prvo učiteljišče ustanovil blaženi Janez de la Salle — kar se, menda ne namenoma, zamolčuje v zgodovini pedagogike! — In naša naloga bodi sedaj boj proti duhovskemu stanu? — To bi bila črna nehvaležnost!

Ne! Obratno! Združeni hočemo delovati z istim stanom, ki je vzrastel kakor mi, iz srca našega naroda, ki ima isti najvišji smoter, iste težnje kot vzgojitelj — pravo srečo našega ljudstva.

In znak take združitve je „Slomškova zveza“. Ona vsprejema ude iz obeh stanov, a je le pravo učiteljsko društvo, ker je njen predsednik učitelj, večina odbornikov so učitelji.

Res je, majhna je še naša „zveza“. A bodisi! Njena načela so prava, zdrava, koristna nam in našemu narodu! Zdravo, čvrsto korenino torej ima! Iz zdrave korenine pa mora vzrasti in bode zrastle mogočno, veličastno drevo; med tem ko se najkrepkeje, še tako košato in ponosno drevo osuši in poruši, če jame hirati njegova korenina, če se po njegovih žilah ne pretaka več zdrav, življenjski sok!

A stati moramo trdno, neomahljivo vsak na svojem mestu, in sicer vsak, kakor bi bilo od njega samega vse odvisno. Naj leté tudi v nas pušice zasmehevanja in zaničevanja. Bojazljivost stran! Kaj se nam more pripetiti? Če nas imajo za „klerikalce“, če nas sramotijo s prenežnimi priimki svoje bogate zaloge — dobro!

Če hočejo s tem označiti učitelja, ki ga veže spoštovanje in edinost in ljubezen z duhovščino — bodisi! Potem so to za nas le častni priimki, ki se jih ne bojimo, nekatere smo uprav ponosni.

Če označujejo s tem učitelja, ki ima v srcu ljubezen do poklica, do naroda svojega, ki ga vodi resnica, ne pa ošabnost in egoizem — luč svete vere, ljubezen do Kristusa — ne bojimo se tudi najvišje potence nečastnih psov.

Zastavo imamo pred seboj! Diko našo, našega Slomška! Naš je, v popolnem pomenu besede! Naš je! Kajti — njegova načela — naša načela! Njegov smoter — naš smoter! Njegova ljubezen — naša ljubezen! Njegovo srce — naše srce! Ime njegovo — naš ponos, naša slava!

Da, „Slomškarji“ smo! „Slomškarice“ smo! S ponosom se tako imenujemo! Ne želimo nič drugega, nego zaslužiti si to častno ime v polni meri.

In zaslužili si ga bomo, ako bodo besede velikega apostola Pavla „Omnia vestra in charitate fiant“ naše merilo, značilni moment vsemu našemu delovanju in stremljenju, in če bo v nas kipela, in živela in nas navduševala:

ljubezen do Kristusa in sv. vere,
ljubezen do poklica našega,
in ljubezen do našega ljudstva.

Kako voditi čitanje?

(Predaval na občnem zboru „Slomškove Zveze“ profesor Anton Dokler.)

Vam vsem je znana navada gledaliških ravnateljev in mnogih pisateljev, da skušajo vzbuditi pozornost poslušavcev ozir. gledavcev, z lepo donečimi, mnogo obetajočimi naslovi. Ravnaajo se pač pri tem po znanem Ciceronovem receptu: „Slušatelje bomo pozorne storili, ako pokažemo, da je to, kar namerjamo povedati, veliko, novo in neverjetno.“ Tako visokoletečih namenov jaz nimam; vsebina moje razprave ni niti neverjetna, niti nova, niti velika. Ker pa bi izraz „čitanje“ utegnil pri nekaterih vzbuditi napačno pričakovanje, hočem se pomuditi nekoliko pri naslovu teme. Moti se namreč, kdor pričakuje od mene navodilo, kako se naj obravnavajo berila naših čitank, dasi priznavam, da bi si mož, ki bi nam spisal omenjeno metodiko, pridobil velikih zaslug. Jaz se hočem baviti z onim „čitanjem“, ktero označuje Nemec z besedo „Lecture“. Vem, da slovenski izraz ni točen, a primernejšega nisem našel. Motite se pa tudi, če pričakujete od mene kopico dobrih naukov in nasvetov, kako naj mi sami čitajmo, če hočemo, da bode čitanje za nas vzgojevalno in plodonosno. Ne, moj namen ni, postaviti se na neko vzvišeno stališče vzornega vzgojitelja in izkušenega šolnika. Podati vam hočem samo nekaj mislij, nekaj migljajev, do katerih me je dovelo oskrbovanje dijaške knjižnice v Kranju. Pregledujoč in urejujoč to knjižnico sem namreč naletel na marsikatero hibo naših mladinskih knjižnic; pri izposojevanju knjig so nastali marsikateri pomisleki, in opazujoč dijake pri izbiranju knjig sem se večkrat moral vprašati, doseže li knjižnica svoj vzgojevalni namen, ki bi ga moralo doseči po intenciji ustanoviteljev? In večkrat sem moral priznati, da ne. Začel sem premišljevat o vzrokih teh nedostatkov, čital sem to in ono knjigo, razpravljajočo to vprašanje, skušal sem najti neko navodilo za oskrbovanje mladinskih knjižnic, in sad tega svojega iskanja hočem sedaj priobčiti. Novih misli ne bom povedal; razpravljalo se je to vprašanje že večkrat: tako n. pr. pri V. skupščini Zaveze 1893., na II. katoliškem shodu, in tudi naš „Slovenski Učitelj“ se je že večkrat dotaknil tega vprašanja. Da sem pa sklenil te misli v celoto zbrati, k temu me je napotila zlasti velika važnost tega vprašanja. Vsi imamo isti smoter, vzgojiti iz mladine dobre ude človeške družbe, vsi iščemo pripomočkov, ki bi nam naj pomagali, ta smoter doseči. Zatorej moramo drug drugega podpirati, in to vzajemno podpiranje naj pospešujejo učiteljski sestanki. Na teh se pogovarjamo poleg drugih predmetov v zlasti o oni točki, ki nas vse združuje: o vzgojeslovju. V tem smislu prosim, tolmačite moje predavanje.

Da je čitanje važen činitelj pri mladinski vzgoji, je vsakemu znano. To so tudi učne oblasti pripoznale z ustanovitvijo mladinskih knjižnic. O koristi čitanja bi mi torej ne bilo treba govoriti: kajti da čitanje izobrazuje okus, plemeniti srce, pomnožuje znanje, obvaruje mladino pohajkovanja, da polaga trden temelj kremenitemu značaju, da razširja obzorje in tako izpopolnjuje šolsko vzgojo in da tudi v formalnem oziru mnogo koristi, ker dobé učenci s čitanjem jezik v svojo oblast in se tako privadijo lepemu slogu, vse to bo vsakdo rad priznal.

Kako se pa strinjajo s tem dejstvom razne tožbe o slabih posledicah čitanja: da navaja mladino k zanemarjanju stanovskih dolžnosti, da povzročuje sanjarsko mišljenje in rodi polovičarsko znanje, domišljavost in nadutost? Tu je treba vedeti, da je čitanje dvorezen meč, da knjige človeka lahko zboljšajo ali pa tudi poslabšajo. Pri čitanju opazujemo torej isto, kakor pri prijateljstvu in pri obče-
vanju z ljudmi. Dober prijatelj in dobra družba koristi, slabi prijatelj in slaba družba pa škodujejo; in znani pregovori: „Povej mi s kom občuješ, in jaz ti povem, kdo si“, bi lahko obrnili tudi na knjige: „Povej mi, kaj čitaš, in jaz ti povem, kaj si.“

Iz tega pa razvidimo, da je vspeh čitanja odvisen od raznih momentov, na katere se moramo ozirati, če hočemo doseči namen, ki ga imajo, oziroma, ki bi ga morale imeti mladinske knjižnice. Izmed teh momentov sta najvažnejša dva: kaj in kako naj čita mladina?

Kaj naj torej čita mladina? Odgovor je lahek, vsakdo bo rekel: dobre knjige! A ravno to je za naše razmere značilno, dasi je treba vsako besedo natanko ogledati. Naša doba je doba fraz in to potrjuje tudi beseda „dober“. Če povprašamo različne ljudi, katere knjige so pa dobre, sem prepričan, da bomo slišali vsakovrstne nasprotujoče si definicije: temu je oblika, lep jezik, krasen slog vse, vsebina nič; drugi zopet bo priporočal vsako, še tako pomanjkljivo spisano knjigo, če je le vsebina dobra. Ta se bo ogreval za realno pisane povesti, ki opisujejo življenje, kakršno je v resnici, oni zopet je navdušen za idealno navdahnjene knjige, za knjige, ki se na pravo življenje prav nič ne ozirajo. Temu se bo prikupila knjiga, polna dobrih nauk, oni se bo izrekel zoper vsako moralizovanje. Mnenja onih niti ne upoštevam, katerim so vse knjige dobre, češ, da je čistemu vse čisto, in ki pravijo: *omnia naturalia, et naturalia non sunt turpia*. Kaj še-le naj rečem o čudakih, ki smatrajo nabožne knjige, kot življenje svetnikov in zgodbe sv. pisma za slabe, škodljive knjige, ki povzročujejo mej ljudstvom pijančevanje, uboje in druga hudodelstva. Gospoda, to ni morebiti slaba šala, ne, v tem smislu spisan dopis sem še-le nedavno čital v nekem slovenskem (!) listu. K takemu izvajanju ni treba komentarja.

Jasno je torej, da nam s samo besedo „dober“ ni dosti pomagano. Če hočemo natančno določiti pomen te besede, se moramo pred vsem ozirati na namen vzgoje. Vzgoja mora biti versko-nravna, vzgojiti se morajo možje in žene, katerih srca bodeta vladala moder razum in krepka volja, vzgojiti se morajo pred vsem krščansko misleči možje. In ker služi v dosego tega smotra zlasti čitanje, mora tudi mladinske knjige ta duh prevejati. Sicer pa pravi že Kvintilijan v svoji knjigi „de institutione oratoria“ I. 8.: „Ker je mladina tako sprejemljiva, mora se paziti, da so dela, ki se jej nudijo, pisana ne le v lepem jeziku, ampak mnogo bolj, da so čista in нравno dobra.“ Tudi na II. katol. shodu je neki govornik označil kratko lastnosti mladinskih knjig: „Mladinski spisi morajo biti tudi vzgojivni in iz mikavno pisanih povesti morajo odsevati ideje, in povesti morajo ogrevati otroško srce in je vnemati za vse lepo in vzvišeno“

(Konec pride.)

Slovstvo.

Zoologijski atlant. Sestavil H. Leutemann. Slovenski mladini razložil A. Paulin. Založil L. Schwentner v Ljubljani. 16°. Strani 1—57. Tab. I.—XXIV. Cena 6 K. — Naše učilno slovstvo je te dni obogatila navedena knjiga. Učilno slovstvo, povdarjamo, ker mladini sami, kateri je po naslovu namenjena, bo pač ta knjiga malo rabila. Sistematiško obravnava posamne zoologijske razpole, pričenši od človeka do najnižjih živali — mehkužcev, iglokožcev in mehovcev, vsak razpol v posebnem poglavju. Ob kratkem riše v uvodu vsakega poglavja svojstva dotičnega razpola; potem pa pregledno opisuje posamne značilnejše vrste. V pojasnilo ima pa za vsak razpol posebej v drugem delu dodane kartone z barvanimi slikami preje opisanih vrst. Slike so lepo izvedene, in barvani tisk se jim zelo podaja.

S pedagogijskega stališča pohvalno omenjamo, da se je slovenski pisatelj često oziral na naše razmere; želeli bi le, da bi se bilo to

povsod, kjer je bilo mogoče, zgodilo. Opisi so kratki in jedrnat. Jezik je pa odločno pretrd. Nemški izvirnik se mu pozna v vsaki vrstici.

Prvo poglavje o človeških plemenih se ne vjema s tabelo. V opisu ima navedenih pet plemen; tabela pa obsega osem vzorcev. Odločno moramo tudi grajati, da je zastopnik kavkaškega plemena v I. tab. podpisan „Nemec“. To je napačno in moti. Ni nam tudi všeč, da se naravnost ne povdarja duša kot bistveni razloček človeka od živali. Opisuje se sicer ta razloček takoj v prvem odstavku. Toda kaj naj rečemo o stavku. „Ta razloček je tako znaten, da je celo med najsurovejšimi ljudmi in med najbolj razvitimi živalimi — še zmirom široko zevajoč prepad.“ Še zmirom — ta opazka označuje pisateljevo stališče. Najmanj skrajno nepotrebna je.

Učiteljem bo ta knjiga dobro služila. Priporočila je vredna tudi za razne ljudske knjižnice.

Šolske vesti.

Osebnosti. Profesorja na c. kr. učiteljsko v Mariboru g. Ivan Koprivnik in c. kr. okrajni šolski nadzornik dr. Ivan Bezjak sta pomaknjena v osmi činovni razred.

Izpremembe pri učiteljstvu na Gorškem. Na svojih mestih so postali definitivni: G. Kutin Anton, St. Maver, Podsobotin; Pavlica Urh, Bukovica; gdč. Jug Ana, Vrtojba; Oblak Amalija, Kamnje; Manzoni Eliza, Kanal; in Komar Marija, Rihemberk. — Iz službenih ozirov je premeščen v Tribušo Rustja Anton, nadučitelj v Šempasu. — Premaknjeni so v I. plačilni razred: gospod Kazafura Anton, gdč. Mozetič Adele in Perc Marija. V II. plačilni razred: gospoda Pavlin Leopold in Leban France, ter gdč. Lukman, Cej in Kumar. — G. Kuštinu, ki

je odišel za suplenta na deško vadnico v Koper, se je dovolil enoletni dopust. Brezplačni dopust do konca šolskega leta se je dovolil g. Šinigoj Francu, učitelju v Sv. Križu. — V prihodnjem šolskem letu se bodo zidala nova šolska poslopja v Solkanu, na Ovčah ter prizidalo II. razred na Dolu.

Nove šole na Štajerskem. Razširile so se šole v Dobovi, Sevnici, na Vidmu, Sromljah in v Globokem. V kratkem se razširijo na Blanci, v Artičah in Pišecah.

Novi šolski nadzorniki na Koroškem. Naučni minister je imenoval za c. kr. okrajne šolske nadzornike gg.: nadučitelja Josip Juvan-a v Porečah za okraj Velikovec; učitelja Jos. Böhm-a v Guštanju za okraj Volšberg; učitelja J. Bruck-a v Št. Vidu za okraj Št. Vid. Ti nadzorniki so stalno nastavljeni,

ter ne bodo več poučevali v šolah, marveč opravljali samo službo kot nadzorniki. Dosedaj so nadzorovali šole po onih okrajih gg. M. Artnak, Valentinič, P. Pöschl in A. Gamper.

Volitev učiteljskega zastopnika v mestni šolski svet ljubljanski namesto odstopivšega gospoda nadučitelja Jožefa Maierja se je vršila dne 9. januarja. Izvoljen je bil nadučitelj in začasni vodja 1. mestne deške šole Fran Gabršek. Treba je bilo ožje volitve. Pri prvi volitvi je dobil Fran Gabršek 21, učitelj L. Jelenc 17 in učitelj J. Režek 7 glasov; pri ožji volitvi pa Gabršek 26 in Jelenc 20 glasov.

Slovenska šolska Matica Odbor tega društva je imel 28. decembra 1901 sejo, v kateri se je vse potrebno ukrenilo, da izidejo letošnje knjige do konca jan. 1902. Društvo ima dozdaj 3575 K dohodkov, med temi 439 K ustanovnine. Stroškov je 529 K, torej je na razpolago 2607 K in obresti. Določijo se nagrade pisateljem, uredniku in tajniku. — Ker se bodo knjige razpošiljale le poverjenikom, naj isti poberó poštino od posameznih članov. — Letošnjim knjigam se določi nastopna prodajalna cena: Letopis 1'60 K, Slovenski jezik 2'— K, Zgodovina 2'— K. — Vzame se hvaležno na znanje, da je deželni odbor kranjski na odborovo prošnjo pripravljen deliti nagrade pisateljem slovenskih učnih knjig, ki jih bode izdajalo društvo. V prvi vrsti se bodo izdale metodiške knjige za učiteljska, priredi pa se tudi nova izdaja Woldrich-Erjavčeve „Somatologije“, ki je v zalogi „Slovenske Maticе“ že pošla, in ki je to društvo ne namerava več založiti. Specijalne metodike pa izide najprej „Slovenski pouk“, za katerega bo poseben odbor določil načrt. — Prihodnje leto izda Matica: Letopis, nadaljevanje Zgodovine in učne slike k Čitankam. Načrt za te učne slike izdela

gosp. ravnatelj Schreiner. — Matica bode začela zbirati tvarino za izdanje etimološkega, sinonimiškega in frazeološkega slovarja na podlagi Čitank in Pleteršnikovega slovarja. — Konečno se določi oblika diplomam za ustanovnike.

Razpisane učiteljske službe: Na Kranjskem. Na dvorazrednici na Raketu je popolniti drugo učno mesto. Prošnje do 28. januarja na c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu. — Na Štajerskem so razpisane sledeča učna mesta: 1. Šolski okraj Celje: a) na petrazredni ljudski šoli v Žalcu (3. plač. razred) sta razpisani služba nadučitelja in učitelja; b) na dvorazredni ljudski šoli v Galiciji (3. plač. razred) učiteljska služba; c) na dvorazrednici v Rifniku (krajni šolski svet Št. Jurij ob juž. žel.) učiteljska služba (3. plač. razred); na trirazrednici v Dramljah (3. plač. razred) dve učiteljski službi. 2. V šolskem okraju Vransko: na štirirazrednici v Polzeli dve učni mesti (2. plačilni razred). 3. V šolskem okraju Šmarje: a) na enorazrednici pri Sv. Hemi (2. plač. razr.) služba učitelja-voditelja; b) na trirazredni dekliški šoli v Šmarju (2. plač. razred) dve službi za učiteljice; c) na trirazrednici v Št. Vidu (3. plačilni razred) dve službi za učitelje, event učiteljice. 4. V šolskem okraju Gornjigrad: na štirirazrednici v Rečici, služba učitelja. 5. V šolskem okraju Laško: na dvorazrednici pri Sv. Jederti (3. plačilni razred) služba učitelja. Prošnje na dotični krajni šolski svet do 30. januarja 1902. Na šoli v Št. Andreju nad Polzeljo je razpisana nadučiteljeva služba. Prošnje do 31. t. m. na okrajni šolski svet. Na okoliški šoli v Ormožu je razpisana za prihodnjo spomlad nadučiteljeva služba. Prošnje je vlagati do 25. t. m. V okraju Mariborska okolica so do Velike noči 1902 namestiti

sledeče službe: na dvorazrednici v Šmartinu pri Vurbergu učiteljsko mesto definitivno; na razširjeni štirirazrednici v Šmarjeti ob Pesnici učiteljska služba definitivno ali pa provizorično; na dvorazrednici v Zgornji Št. Kunigundi učiteljska služba, event. tudi provizorično; na štirirazrednici v Frajhamu učiteljska služba definitivno; na štirirazrednici v Selnici učiteljska služba definitivno, event. provizorično. Prošnje do konca

januarja. V okraju Sloven. Bistrica so do Velike noči namestiti sledeče službe: Na petrazrednici v Makolah dve učiteljski službi (3. plačilni razred) event. proviz., na štirirazrednici v Poličanah učiteljska služba (2. plač. razr.) definitiv. Prošnje do 31. januarja. — Na petrazrednici pri sv. Benediktu v Slovenskih goricah je do Velike noči 1902 namestiti učiteljska služba defin. ali pa začasno. Prošuje do 31. januarja.

Drobtine.

Brzajavni pozdravi „Slomškovi Zvezi“. Ob prvem občnem zboru naše „Zveze“ (30. decembra 1901) so došle naslednje brzajavke:

Dunaj. Vzgojiteljem, ki vzgajajo slovensko mladino po Slomškovih načelih, in ki se krepko bojujejo proti pogubnemu liberalizmu, kličemo: Pogumno naprej!

Katol. akad. društvo „Danica“.

Litija. Katoliško-slovensko politično društvo za litijski okraj zavednemu učitelstvu „Slomškove Zveze“ najiskrenejši pozdrav! „Slomškova Zveza“ živi, rasti, procvitaj! Gale, predsednik.

Litija. Županska zveza litijskega okraja izraža globoko spoštovanje nevstrašenim vrlonarodnim zavednim učiteljem in učiteljicam „Slomškove Zveze“! Živeli! Breznikar, župan in predsednik.

Celje. Prvoboriteljem za katoliško idejo na šolskem polju: Slava!

Katoliško-politično in izobraževalno društvo v Šmarju pri Jelšah.

Občni zbor „Slom. Zveze“, ki je tako lepo vspel, naše nasprotnike silno peče. Lažnjiva poročila pošiljajo v svet, da bi oslabili veliki utis, ki ga je ta shod napravil. A ta poročila so včasih tako neumna, da se jim človek niti smejeti več

ne more, temuč mora le pomilovati pisca ki tako budalost zagreši. Tako je priromal tudi zadnji „Učiteljski Tovariš“ s svojim poročilom. Najpreje vé povedati, da so se Slomškarji „cela tri leta pripravljali na ta shod“. „Slomškova Zveza“ pa komaj eno leto obstoji! Potem poročevalec natančno vé, da je bila udeležba jako slaba: 25 učiteljev, 33 žensk (t. j. učiteljic, učiteljskih žena in kuharic) 22 duhovnikov in 5 učiteljišnikov. Dostavek „kuharic“ je zlobno pridjan, da bi se število učiteljic še nekoliko zmanjšalo, ker „Tovariševce“ silno jezi, da se gospodične učiteljice vedno bolj oklepajo naše „Zveze“. Koliko učiteljic pa je bilo navzočih pri zadnjem shodu „Slovenskega učiteljskega društva“? Celi dve. O harmoniji, ki se je na tem shodu pokazala, pa iz usmiljenja molčimo. Najbolj se je „Tovariš“ udaril po zobeh, ko je za navedenimi številkami vdeležencev zapisal stavek: „Pri nas se jih zbere po 400 do 600, Slomškarjev pa niti 50 niso mogli zbobnati skupaj.“ — Gospod Dimnik, ki ste spisali ali pa vsaj dali natisniti ta „klavern stvor“, vzemite računski zvezek, kakršen se rabi v drugem razredu ljudske šole. S svojo desno roko pa primite svinčnik in zapišite najprej številko 25,

pod to številko 33, potem 22 in slednjič številko 5. Potem napravite debelo črto in seštejte te številke, kakor vas uči računica drugega razreda. — Ako vam je pa ta „računski eksempl“ pretežaven, vstopite se enkrat, kedar ne bode učencev v šoli, za računski stroj, izločite najprej 25 kroglic, potem 33, nato 22 in slednjič 5. Ko bode vse to izvršili, preštejte vse te kroglice. Morda dobite večje število kot 50. Če pa še to ne bode šlo, vsedite se v drugi razred ljudske šole in naučite se šteti do sto, potem pa prevzemite uredništvo „Učit. Tovariša“. Capito?

„Za izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja se ni nihče zmenil“, tako piše „Tovariš“ gledé na prvi občni zbor naše „Zveze“. To je prav debela laž! Že na zabavnem večeru je rekel predsednik Jaklič ob pozdravu navzočih deželnih poslancev: „Pozdravljam v prvi vrsti Vas, gospodje poslanci. Vaša navzočnost svedoči, da cenite delovanje krščansko-mislečega učiteljstva, da hočete podpirati s svojega visokega mesta naše delovanje, da hočete uvaževati tudi naše gmotne težnje, ker veste, da le učiteljstvo, katero je prosto najhujših gmotnih skrbi, se more z vso vsmo, z vso ljubeznijo žrtvovati svojemu svetemu zvanju.“ — Pri občnem zboru se je g. državni in deželni poslanec dr. Žitnik dalje časa bavil z vprašanjem zboljšanja gmotnega stanja učiteljstva in je mej drugim rekel: „Jaz sem bil vedno tega mnenja, da je treba učiteljem povišati plače in sem to javno, tudi vpričo kmetskih svojih volivcev povdarjal. Veliko bolj potrebno je, da se z denarjem, ki ga ima dežela na razpolago, zboljšajo plače učiteljem, kakor da se v vsaki mali vasi ustanovi šola.“ — Tudi gosp. nadučitelj Stanonik je govoril za prospeh te zadeve. „Tovariš“ bi bil seveda rad videl, ko bi se ob razpravi tega

vprašanja razprli, kakor so se zborovalci „Slovenskega učiteljskega društva“. O načelih, ki morajo biti pri uravnavi učiteljskih plač po naših nazorih merodajni, še o priliki izpregovorimo.

Katoliško društvo slovenskih učiteljic v Gorici je imelo dné 24. dec. svoje redno zborovanje. Predsednica je govorila o Antonu Wiggermannu, normalnem učitelju in šolskem nadzorniku, učencu in zvestem sodelovalcu nepozabnega Bernarda Overberga. Prebrala je potem društvencam povest „Nepozabni sveti večer“. Podarila je društveni knjižnici novo knjigo „Markus Findes“. Društvenice so pele „Alma redemptoris“ in „Laetentur coeli“. — 29. in 30. decembra je predsednica zastopala društvo pri občnem zboru „Slomškove zveze“ v Ljubljani. — Prihodnje zborovanje je bilo dné 12. januarja ob 10. uri.

Ob novem grobu žaluje gosp. Luka Jelenc. V četrtek, dné 9. januarja so tje notri položili njegov mandat za mestni šolski svet. Ljudski mandat je pokopan za večno, sedaj je šel še učiteljski mandat rakom žvižgat. Kdo bi se ne jokal?

Člane „Slomškove Zveze“ blagohotno opominjamo, da vpošljejo članarino (2 K, oziroma naročniki „Slovenskega Učitelja“ 1 K) za drugo društveno leto. Umestno je, če se članarina pošilja zajedno z naročnino za list, in če je v kraju več članov, da isti skupaj pošiljajo po eni nakaznici. Tako se prihrani poština in brezpotrebna pisarija. — Člani podružnic vplačujejo svoje zneske pri blagajništvu svojega okraja. Tudi naj člani iz „Spodnjega Štajerja“ pošiljajo članarino gčni: Antoniji Štupca, učiteljici pri Sv. Marku pri Ptuj. Vsi drugi naj naslové nakaznico na blagajnika: Dr. Jožef Gruden, Ljubljana, Alojzijevešče. — Ker je želeti, da

se naša „Zveza“ čimbolj razširi in okrepi, zato pozivljamo vse somišljenike: učitelje, učiteljice, duhovnike in druge prijatelje šolstva, da pristopijo k našemu društvu kot udje in delujejo zanj v krogu svojih znancev.

Ljudske knjižnice na Hrvatskem

Ob proslavi štiristoletnice hrvatskega umetnega pesništva se je tudi povdarjala važnost ljudskih knjižnic. O tem vprašanju je razpravljal g. Josip Kirin. Zastavil si je tri vprašanja: a) ali kaže hrv. narod veselje do knjige, b) ali je treba, da se hrvatska književnost razširi med narodom in c) na kak način bi se mogla književnost razširiti med narodom!

Na prvo vprašanje je govornik jasno odgovoril. Hrvatski narod teži po lepoti on teži po resnici, a zna tudi določiti, kaj je dobro. Ima torej estetiška, intelektualna in etiška čustva, a to troje kaže v književnosti. Veliko narodnega blaga v originalni ornamentiki in muziki kaže, da ima naš narod veliko zmisla za lepoto; ogromna naša tradicionalna književnost, naše narodne priče, dalje tudi narodni reki in pregovori jasno kažejo, koliko ima naš narod zmisla ne le za lepoto, ampak tudi za resnico in za to, kar je dobro.

Jednako trdi g. Kirin, da je potrebno širiti med narodom književnost. Njo spoznava naš narod najprej v ljudski šoli. S knjigo in besedo učitelja vežba se um deteta, izobrazujejo se razna čustva in volja. Pri mladini, ki obiskuje višje šole, nadaljujejo izobrazbo višje šole, med tem, ko je mladenič, ki ne pristopi na višje šole, k večjemu do dvanajstega leta v zvezi z ljudsko šolo. Izkušnja kaže, da je mladenič ravno v tem času bolj sposoben in razvit za obsežnejše nauke, ali naše razmere so take, da ravno v tem času prestajajo zveze z ljudsko šolo, in nadaljno izobraževanje je prepuščeno njemu

samemu. Zato je velika potreba, da se znanju, ki si ga pridobi v ljudski šoli dostavi novo.

Našemu narodu bi bilo potrebno znati, omenil je gosp. predavatelj, kako bi bolje obdelal svoje polje, da mu nese več pridelkov, kako vrt, drevesnico, vinograd in livado, da ima več koristi. On bi se moral v popularni knjigi poučiti o prirodi, ki ga obdaja, od katere živi, o prirodnih zakonih, ki tako vplivajo na njegov obstanek. Naš narod bi moral intenzivneje spoznati svojo preteklost in kulturne dogodke; on bi moral proučiti državljansko pravo in dolžnosti. Moral bi znati čuvati svoje zdravje, ki človeka učvrsti in za delo sposobnega stori. Z dobrim berilom bi se moral odvrčati od raznih pogubnih pregreh, ohraniti v moralnem, vernem življenju. Naš narod bi moral spoznavati i druge narode, a ne bi smel zanemarjati svojega tradicionalnega blaga, svojih narodnih pesmij in pravljic.

Ako pregledamo okoliščine našega naroda, opazimo, da je v obče človeku teško priti do knjige. Da se pa temu odpomore, predlaga g. Kirin, naj se ustanové knjižnice, a to ne samo po vaseh, temveč tudi v večjih krajih in mestih. Sedaj obstojé neke knjižnice pri vsaki ljudski šoli. A te knjižnice so večji del neznatne, knjige, ki jih imajo, so večji del strokovne vsebine, torej le za učitelje. Treba bi torej bilo, ali te knjižnice razširiti, ali nove osnovati, da se na tak način kaj stori za boljšo bodočnost naroda. — Ta razprava velja več ali manj tudi za slovenske razmere. Kršč. šk.

Nove šolske table. Novo iznajdene in patentirane šolske table izdeluje Betz v Celju. Table so iz impregniranega lesa, obstoje iz dveh tabel, na enem prosto stoječem stojalu, ki se lahko razstavi in ki je lahko vsako šolsko dete z eno roko vlada, kakor je potrebno, n. pr. ravno

ležeče višje, nižje, naslonjeno, obrnjeno, obe skupaj sestavljeni, kakor tudi stojalo s tablo vred z eno roko lahko prestavi. Table se dajo na vse strani obračati, so za vsako lego pripravne in prekašajo vse dosedanje table. Dolge so 140 cm, široke pa 100 cm, obe skupaj združeni sta dolgi 300 cm in visoki 225 cm. Barvane so s temnim lakom in brez črt.

Vrešen in Ljubljana. Ves svet obsoja prusko nasilstvo, ki ne dopusti, da bi se poučevali poljski otroci v veronauku v maternem jeziku. A prav nekaj podobnega se godi tudi v Ljubljani. V prvem razredu mestne nemške ljudske šole je letos 43 učencev. Med temi jih 40 prav nič ne razumi nemščine, 3 pa le za silo nekaj. Ko je veroučitelj izprevidel, da pri njih z nemškim poukom nič ne opravi, prosil je ljubljanski magistrat dovoljenja, da bismel letos izjemoma veronauk v prvem razredu poučevati v slovenskem jeziku. Knezoškofijski ordinarijat je prošnjo toplo priporočal. Dne 16. decembra 1901. pa je dobil veroučitelj od magistrata odlok, ki mu strogo prepoveduje posluževati se slovenskega jezika in naznanja, da bode mestni šolski svet pazil nato, da se ta ukaz natančno izpolnjuje. To se je zgodilo ne na Prusko - poljskem, temveč v Ljubljani za županovanja „Slovana“ Ivana Hribarja.

Českých otrok na Dunaju in Floridsdorfu je 5044. Zato dunajski Čehi zahtevajo za svoje otroke 20 ljudskih šol.

Učitelj — policaj. V Kaiserlauternu je bila nedavno razpisana služba občin-

skega policaja. Med prosilci za to službo je bil tudi neki učitelj z Bavarskega. Dohodki občinskega policaja so bili boljši, nego njegova učiteljska služba.

Učitelji v Italiji. Liberalci raznih dežel kažejo često na svetno italijansko šolo kot zgled „svobodne“ šole. Kako „sijajno“ je pa italijansko učiteljstvo za slučaj starosti preskrbljeno, priča zgled, katerega navaja v Milanu izhajajoči učiteljski list „Corriere della maestra“. Leta 1896. je prisilila občinska uprava v Nevionu s pomočjo šolskega nadzorstva brez disciplinarnega postopanja z raznimi obeti 70letno učiteljico Vincencijo Garibaldi v Neironu, da je zapustila svojo službo. Garibaldi je služila 30 let kot učiteljica v različnih krajih in v svoji starosti ni mogla več dobiti nobenega mesta. Pričela je prositi za pokojnino. Toda sedaj pričel se je zanjo pravi križev pot. Navadne listine niso zadostovale, zahtevali so pobotnic o izplačanih plačah. Radi nezadostnih prilog se je njena prošnja za umirovljenje odklonila. Podala se je v Rim, hodila okrog ministrov, šolskih oblastij in moledevala za pomoč, toda zaman. V nekem ženskem samostanu dajali so ji nekaj časa hrano. Pozneje je dobila službo postrežnice v podpornem društvu rimskih ljudskošolskih učiteljev. Odslovili so jo tudi tam. Končno bila je primorana, prijeti za beraško palico in kot tako jo je aretirala policija in sodnijsko kaznovala. Tako skrbi za učiteljstvo moderna liberalna Italija.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naroč nina inreklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.